

Sygn. akt III AUa 974/19

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Elżbieta Czaja
Sędziowie:	sędzia Krzysztof Szewczak (spr.) sędzia (del.) Lucyna Stąsik-Żmudziak
Protokolant: starszy sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2021 r. w Lublinie

sprawy M. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 21 października 2019 r. sygn. akt VI U 1314/14

postanawia:

- I. **uchylić zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego oraz umorzyć postępowanie;**
- II. **zasądzić od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz M. K. kwotę 469,42 (czteryście sześćdziesiąt dziewięć 42/100) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Lucyna Stąsik-Żmudziak Elżbieta Czaja Krzysztof Szewczak

III AUa 974/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 października 2014 r., znak:(...)Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznych stwierdził, że z renty rolniczej M. K. będą potrącane nienależnie pobrane świadczenia za okres od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. w kwocie 12.402,90 zł.

W odwołaniu od tej decyzji M. K. wskazała, że nie zgadza się z nią, ponieważ w Urzędzie Gminy w B. uzyskała informację, że pomimo pobierania renty rolniczej może zostać sołtysiem i zawrzeć z gminą umowę zlecenia.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wnosił o jego oddalenie podnosząc, że decyzją z dnia 17 lutego 2014 r. odmówiono M. K. prawa do renty rolniczej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r., ponieważ była ona wtedy zgłoszona do ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego. Wyrokiem z dnia 10 września 2014 r., sygn. akt VI U 81/14, Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie wnioskodawczynie od w/w decyzji Prezesa KRUS. Orzeczenie to uprawomocniło się w dniu 2 października 2014 r. W związku z tym, że M. K. w okresie od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. nie miała prawa do wypłaty renty rolniczej, a świadczenie było wypłacane, powstała nadpłata. W związku z tym wydano zaskarżoną decyzję.

Wyrokiem z dnia 21 października 2019 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że M. K. urodzona w dniu (...), złożyła w dniu 29 października 1997 r. w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziale Regionalnym w R. Placówce Terenowej w G. wniosek o rentę inwalidzką rolniczą.

Decyzją Prezesa KRUS z dnia 21 listopada 1997 r., znak: (...) przyznano M. K. prawo do okresowej renty inwalidzkiej rolniczej od dnia 1 października 1997 r. Kolejnymi decyzjami prawo to było ustalane na dalsze okresy.

Prezes KRUS decyzją z dnia 4 lutego 2009 r. przyznał wnioskodawczynie od dnia 1 grudnia 2008 r. rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy na stałe.

W związku z uzyskaną informacją ZUS z dnia 27 czerwca 2013 r., że M. K. została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego w okresach od dnia 22 czerwca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. oraz od dnia 27 grudnia 2005 r. do dnia 30 grudnia 2005 r. jako osoba wykonująca umowę agencyjną lub umowę zlecenia, decyzją z dnia 17 lutego 2014 r. Prezes KRUS odmówił M. K. prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r.

Wyrokiem z dnia 10 września 2014 r., wydanym w sprawie sygn. akt VI U 288/14, Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie wnioskodawczynie od w/w decyzji Prezesa KRUS. Orzeczenie to uprawomocniło się w dniu 2 października 2014 r.

Mając to wszystko na uwadze decyzją z dnia 28 października 2014 r., znak: (...)Prezes KRUS na podstawie art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 138 ust. 1, ust. 2 pkt. 1 i art. 139 ust. 1 pkt 2 lit. „b” ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS zobowiązał M. K. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. w kwocie 12 402,90 zł.

W dniu 1 czerwca 2015 r. M. K. złożyła w organie rentowym wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników za okres od dnia 22 czerwca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. powołując się na przepis art. 4 ustawy z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw.

Decyzją z dnia 9 czerwca 2015 r. Prezes KRUS na podstawie art. 36 ust. 1 pkt. 1 oraz art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1999 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 4 ustawy z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw stwierdził że wnioskodawczynie nie spełnia warunków do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników w w/w okresie i odmówił objęcia ubezpieczeniem rolniczym za ten okres. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy podniósł, że w związku z nabyciem z dniem 21 listopada 1997 r. prawa do renty inwalidzkiej rolniczej, M. K. wyłączona została z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 stycznia 1998 r. i od tego dnia, stosownie do art. 7 i art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie podlega ubezpieczeniu z mocy ustawy, podejmując pracę na podstawie umowy zlecenia.

Wyrokiem z dnia 27 września 2017 r. wydanym w sprawie sygn. akt VI U 915/15 Sąd Okręgowy w Radomiu zmienił w/w decyzję i stwierdził, że M. K. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od dnia 22 czerwca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa 1005/17, oddalił apelację Prezesa KRUS od w/w wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją nr (...)z dnia 14 marca 2019 r. stwierdził, że M. K. w okresie od dnia 22 czerwca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartej umowy zlecenia z płatnikiem Zakładem (...) w B..

Sąd I instancji zaznaczył, że powyższy stan faktyczny był bezsporny i został ustalony na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach pozwanego organu oraz aktach spraw sygn. VI U 288/14 i VI U 915/15 Sądu Okręgowego w Radomiu.

Sąd Okręgowy zacytował następnie treść przepisów art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1270 ze zm.).

Objęcie wnioskodawczyni ubezpieczeniem społecznym rolników w spornym okresie, zdaniem Sądu Okręgowego, pozostaje bez wpływu na zaskarżoną decyzję, ponieważ brak prawa do renty inwalidzkiej rolniczej w spornym okresie został ustalony prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 10 września 2014 r., sygn. akt VI U 288/14.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

W myśl stanowiska wyrażanego w judykaturze (m.in. w wyrokach: Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., V CSK 433/13 – Legalis nr 1079910; z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 624/12 – Legalis nr 726227; z dnia 14 listopada 2014 r., II PK 38/13 – Legalis nr 745620; Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 kwietnia 2015 r. I ACa 992/14 – Legalis nr 1241267; Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 sierpnia 2016 r., I ACa 1030/15 – Legalis nr 1509021) w sytuacji, gdy zachodzi związanie prawomocnym orzeczeniem sądu i ustaleniami faktycznymi, które legły u jego podstaw, niedopuszczalne jest w innej sprawie o innym przedmiocie dokonywanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną sprawą.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniosła ubezpieczona M. K.. Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości, apelantka zarzuciła mu naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a/ art. 138 ust. 1 i 2 w związku z art. 139 ust. 1 pkt 2 lit. „b” ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1270 ze zm.) w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 299) poprzez uznanie, że świadczenia określone w decyzji Prezesa KRUS z dnia 28 października 2014 r., zostały pobrane nienależnie i podlegają zwrotowi, pomimo braku spełnienia przesłanki uznania tych świadczeń za nienależnie pobrane, ponieważ w rzeczywistości nie zaistniały okoliczności powodujące ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty w postaci podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zawartej umowy zlecenia;

b/ art. 84 ust. 7a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez nieuwzględnienie przedawnienia możliwości wydania decyzji w przedmiocie zobowiązania M. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, pomimo że od ostatniego dnia okresu, za który pobrane zostało nienależne świadczenia, upłynęło więcej niż 5 lat;

c/ art. 138 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez jego niezastosowanie, pomimo tego, że z okoliczności sprawy wynika, iż mają one charakter szczególny.

W konsekwencji tego zarzutu apelantka wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez uchylenie tej ostatniej decyzji ewentualnie poprzez odstąpienie od dochodzenia zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, a nadto wносиła o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego obejmujących koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej M. K. zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące uchyleniem zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego oraz umorzeniem postępowania.

Przedstawiony w apelacji zarzut naruszenia art. 84 ust. 7a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 266 ze zm.) w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 174 ze zm.) należy uznać za trafny. Sąd Okręgowy dopuścił się obrazy tego przepisu poprzez jego niezastosowanie. Zgodnie z powołanym wyżej art. 84 ust. 7a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w przypadku osoby, która nienależnie pobrała świadczenie, decyzji, o której mowa w ust. 7 [tj. decyzji ustalającej należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń], nie wydaje się później niż w terminie 5 lat od ostatniego dnia okresu, za który pobrano nienależne świadczenie. Przepis ustępu 7a został dodany do art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez art. 1 ustawy z dnia 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2016 r., poz. 1921) i wszedł w życie z dniem 14 grudnia 2016 r. Istotne znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy niniejszej mają przepisy art. 2 ust. 2 i 3 ostatnio powołanej ustawy. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych postępowanie w sprawach, o których mowa w ust. 1 [tj. spraw dotyczących ustalenia kwot nienależnie pobranych świadczeń], wszczęte i niezakończone wydaniem decyzji podlegają umorzeniu. Przepis ten co prawda bezpośrednio nie miał zastosowania w sprawie niniejszej, ponieważ zaskarżoną decyzję organ rentowy wydał w dniu 28 października 2014 r., a więc na dwa lata przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2016 r., poz. 1921), ale wskazywał sposób rozstrzygnięcia sprawy [umorzenie postępowania] o zwrot nienależnie pobranych świadczeń. Stosownie natomiast do art. 2 ust. 3 ostatnio powołanej ustawy przepis art. 84 ust. 7a [ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych] zmienionej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do rozpoznania odwołań od decyzji ustalających kwoty nienależnie pobranych świadczeń oraz kwoty odsetek i kosztów upomnienia wniesionych i nierozpatrzonej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Ostatni dzień okresu, za który wnioskodawczyni pobrała nienależne świadczenie przypada na 31 grudnia 2006 r. Zaskarżona decyzja została wydana w dniu 28 października 2014 r., a więc znacznie po upływie 5-letniego terminu, o którym mowa w art. 84 ust. 7a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 266 ze zm.).

Z kolei odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 28 października 2014 r. zostało wniesione przez M. K. w dniu 3 listopada 2014 r. i nie zostało prawomocnie rozpoznane do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2016 r., poz. 1921), tj. do dnia 14 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie od zaskarżonej decyzji nie zastosował powołanych wyżej przepisów. W tej sytuacji należało uchylić zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego oraz umorzyć postępowanie.

O kosztach instancji odwoławczej, na które składa się wynagrodzenie adwokata reprezentującego wnioskodawczynię oraz wydatki tego pełnomocnika obejmujące poniesione koszty dojazdu na rozprawę apelacyjną (rachunek – k. 116), Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 9

ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 2 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2016 r., poz. 1921) orzekł jak w postanowieniu.